

DICIONARI JURÍDIC CATALÀ

Institut
d'Estudis
Catalans

entrada

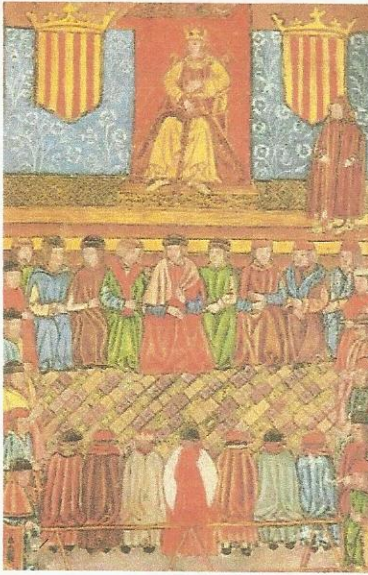
català

totes les àrees
totes les llengües

que coincideixi amb

Amb el suport de:
CX CatalunyaCaixa
Obra Social

INTRODUCCIÓ

L'elaboració d'un DICIONARI JURÍDIC CATALÀ és, sens dubte, un projecte de gran interès per a Catalunya, atès que el dret català —i el coneixement que se'n té (històric i present)— és un element cultural essencial del país i que forma part d'una cultura mil·lenària.

Breu història

El 1996, la Fundació Jaume Callís va promoure la iniciativa d'elaborar un DICIONARI JURÍDIC CATALÀ. Josep M. Mas i Solench, aleshores patró de la Fundació i també president de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics, promogué la col·laboració d'ambdues institucions mitjançant un conveni que se signà l'1 de desembre de 1999 i en el qual intervingué també l'Institut d'Estudis Catalans.

Superats diversos períodes de paralització a causa de l'escassetat o de la pura manca de recursos per a fer avançar el projecte del DICIONARI, fou la Societat Catalana d'Estudis Jurídics qui se'n féu càrrec finalment i n'assumí la gestió científica i econòmica.

Al llarg dels anys transcorreguts des de l'inici del projecte, el DICIONARI JURÍDIC CATALÀ ha tingut el suport de la Generalitat de Catalunya, d'Alter Mútua d'Advocats de Catalunya i, en la darrera etapa, de l'Obra Social de Catalunya Caixa. Aquests ajuts han permès concloure la primera fase del projecte, que ha culminat amb la publicació de la pàgina web que avui presentem. L'edició en línia del DICIONARI ha estat possible gràcies a l'Institut d'Estudis Catalans.

La intenció de la Societat Catalana d'Estudis Jurídics és poder continuar aquest projecte i anar ampliant i millorant el contingut del DICIONARI JURÍDIC CATALÀ en futures fases de treball.

Què és i què conté

El DICIONARI JURÍDIC CATALÀ és un diccionari enciclopèdic especialitzat que vol recollir els termes que formen part de les diverses disciplines del dret, com ara el dret públic, el dret civil, el dret penal, el dret processal, el dret canònic, el dret ambiental i el dret mercantil, entre altres. També inclou termes que pertanyen a la història del dret, ressenyes biogràfiques de juristes catalans insignes —ja difunts i que tenen una certa producció científica— i les expressions llatines més emprades en dret.

Val a dir que el DICIONARI també recull un gran nombre d'entrades fraseològiques del llenguatge juridicoadministratiu, que poden ajudar els usuaris d'aquest llenguatge especialitzat a emprar correctament verbs, locucions i concurrències.

Els articles es divideixen en dues parts ben diferenciades: en primer lloc, hi ha la definició lexicogràfica del terme (llevat del cas de les biografies), i, en segon lloc, l'ampliació enciclopèdica corresponent, que pot arribar a ser molt extensa i que comprèn informacions des del punt de vista de la doctrina, la legislació, la jurisprudència, i, pel que fa als termes històrics, l'explicació de les circumstàncies històriques i socials que han envoltat i permès el desenvolupament del dret català.

Altres informacions que contenen els articles i que poden ser útils són: les equivalències en espanyol, els termes relacionats amb l'entrada consultada —i que permeten fer-se una idea global de l'abast del terme— i els sinònims.

Finalitat

La finalitat del DICIONARI JURÍDIC CATALÀ és recollir el lèxic jurídic, antic i modern, del dret català, i omplir així el buit lexicogràfic existent en aquesta disciplina.

Aquesta tasca esdevé necessària i ha de servir per a orientar els estudiosos del dret català, sobretot en un moment com l'actual, en què el Parlament de Catalunya adequa i actualitza el dret català per tal d'adaptar-lo a la realitat social i cultural del país.

Destinatari

El DICIONARI JURÍDIC CATALÀ està principalment destinat a un ampli sector de professionals del dret i de la història de les institucions del dret —magistrats, jutges, notaris, procuradors, advocats, professors i estudiants universitaris—, i també a centres d'investigació i de recerca.

D'altra banda, atès que es tracta d'una obra lexicogràfica d'un interès general indubtable, també ha de ser profitosa per a qualsevol usuari o professional de la llengua catalana —traductors, correctors, assessors lingüístics.

En aquest sentit, són especialment útils les informacions pròpiament lingüístiques que conté l'obra: la categoria gramatical de l'entrada, la flexió de gènere, la llengua d'origen i, en alguns casos, l'etimologia.

Com s'ha elaborat

En l'elaboració del DICIONARI JURÍDIC CATALÀ han participat més de tres-cents autors especialistes en dret català, juristes i professors de prestigi catalans i d'altres països, coneixedors del dret i de les institucions catalanes. Els coneixements aprofundits dels autors asseguren la gran qualitat tècnica i científica de l'obra.

Difusió

Altres col·laboradors:

Generalitat
de Catalunya

Fundació Jaume Callís

Institut d'Estudis Catalans
Societat Catalana d'Estudis Jurídics
C. del Carme, 47. 08001 Barcelona
Tel. 933 248 580 / Fax 932 701 180
sce@iec.cat

Per acabar, hem volgut aprofitar les possibilitats que ofereixen els avenços tecnològics actuals i, per aquest motiu, s'ha decidit publicar el DICIONARI JURÍDIC CATALÀ en línia. Aquesta opció permet l'accés gratuït a l'obra i, sobretot, fer cerques ràpides i diverses —per exemple, segons l'àrea temàtica, la llengua d'origen; dins la definició o bé la informació enciclopèdica, etc.—, avantatges que l'edició en paper no ofereix. Tanmateix, no volem renunciar a la possibilitat de fer-ne una edició en paper quan l'obra sigui més completa.

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Institut d'Estudis Catalans

entrada

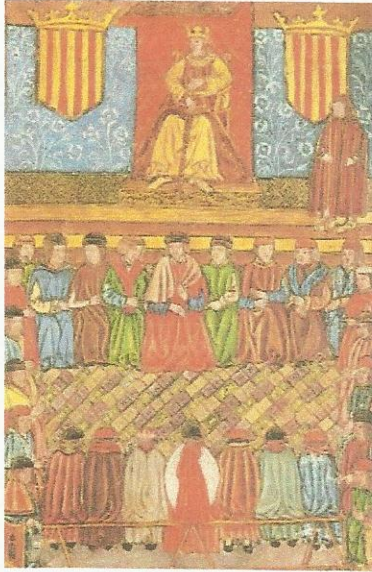
català

totes les àrees
totes les llengües

que coincideixi amb

Amb el suport de:
Cx CatalunyaCaixa
Obra Social

AUTORS

Societat Catalana d'Estudis Jurídics

Junta de Govern

Josep Cruanyes Tor, president
Xavier Genover Huguet, vicepresident primer
Jordi Figa López-Palop, vicepresident segon
Oriol Sagarra Trias, tresorer
Josep Serrano Daura, secretari
Jordi Pujol i Moix, vocal
Marc Vallès Fontanals, vocal

DICCIONARI JURÍDIC CATALÀ

Direcció: Josep M. Mas i Solench (†)
Coordinació general i supervisió: Josep Serrano Daura
Coordinació de col·laboradors: Manel Hatero Jiménez
Secretaria: Teresa Balagué Sort
Patrons de la Fundació Jaume Callís:
Bajet i Royo, Eduard
Bajet i Royo, Ventura
Balanzó i Solà, Iago de

Autors:

La relació d'autors del diccionari encara no està completa.

Altres col·laboradors:

* Fundació Jaume Callís

- Abel Fabre, Jordi
- Adán Domènech, Frederic
- Alascio Carrasco, Laura
- Alonso-Cuevillas Sayrol, Jaume
- Alonso-González Pérez-Amorós, Luis Manuel
- Álvarez Gómez, Fernando
- Anderson, Miriam
- Arecos Piñol, Maria Teresa
- Arnau Raventós, Lúcia
- Badosa Coll, Ferran
- Barral i Viñals, Immaculada
- Benito Monclús, Pere
- Benlloc i Petit, Guillermo
- Brones Jurado, Carme
- Bueno Salinas, Santiago
- Caballol i Angelats, Lluís
- Cañivano Salvador, Miquel Àngel
- Cano Fernández, Sònia
- Cano Merino, Albert
- Casanova Domènech, José
- Castiñeira Palou, Maria Teresa
- Cerrato Guri, Elisabet
- Cerro Nargáñez, Rafael
- Cordobés Millán, Eva
- Díaz Mayor, Manuel
- Domènech Castells, Ramon
- Escaler Bascompte, Ramon
- Esteve i García, Gisela
- Estrada Rius, Albert
- Estruch Torras, Roger
- Famós Amorós, Esther
- Fèlix Ballesta, Maria Àngels
- Fernández Viladrich, Jesús
- Ferran i Planas, Elisabet
- Ferro i Pomà, Víctor
- Figa López-Palop, Jordi
- Figueroa Denche, Raquel
- Follia Camps, Robert
- Foraster Basagaña, Xavier
- Franquet Sugrañes, Maria Teresa

Institut d'Estudis Catalans
Societat Catalana d'Estudis Jurídics
C. del Carme, 47. 08001 Barcelona
Tel. 933 248 560 / Fax 932 701 180
sce@iec.cat

Freixa Egea, Gemma
García Edo, Vicent
García Oms, Arcadi
Garriga Gorina, Margarita
Genover Huguet, Xavier
Gergen, Thomas
Gete-Alonso Calera, María Carmen
Gili Saldaña, Maria Àngels
Girbau Coll, Alexandre
Gómez Rojo, María Encarnación
Gómez Trinidad, Sílvia
Gonzalvo i Bou, Gener
Gramunt Fombuena, Maria Dolors
Gual Dalmau, Maria Assumpció
Guasch Fernàndez, Sergi
Gutiérrez del Moral, María Jesús
Hatero Jiménez, Manel
Herrera Petrus, Christian
Llàcer Matacás, Maria Rosa
Llaquet de Entrambasaguas, Josep Lluís
Málaga Diéguez, Francisco
Mallandrich Miret, Núria
Maluquer de Motes i Bernet, Joan Carles
Marín García, Ignacio
Martí Martí, Joaquim
Martinell Gispert-Sauch, Josep Maria
Martínez Gras, Xavier
Mas i Solench, Josep Maria
Méndez Pérez, José
Milà Rafel, Rosa
Mir Puig, Carles
Morelló Baget, Jordi
Muñoz Sánchez, Mònica
Navarro Villanueva, Carmen
Nieva Fenoll, Jordi
Obarrio Moreno, Juan Alfredo
Oliveras Badia, Jordi
Oliveras Riera, Francesc
Ortego Pérez, Francisco
Padià Albàs, Adoració
Palmés Bosch, Esther
Palou i Miquel, Hug
Pardo Pastor, Jordi
Pastor i Muñoz, Núria
Perales Madueño, Fernando
Pérez Amorós, Francisco
Pérez Francesch, Joan Lluís
Pérez Madrid, Francisca
Pérez Simeón, Maurici
Picó Junoy, Joan
Piñeiro Salguero, José
Puebla Pons, Conxa
Puig i Ferriol, Lluís
Queraltó Serrano, Josep
Raduà Hostench, Juan M.
Ragués i Vallès, Ramon
Riquelme Carmona, Laura
Robles Planas, Ricardo
Roig Davison, Miguel Ángel
Roy Pérez, Cristina
Rozas Valdés, José Andrés
Rubí Puig, Antoni
Rubio Gimeno, Gemma
Ruiz García, Carlos Alberto
Rusca Nadal, Oriol
Sanahuja i Anguera, Xavier
Sánchez-Lauro Pérez, Sixto
Sanchez-Moreno Ellart, Carles
Sánchez-Ostiz Gutiérrez, Pablo
Santos Martínez, Alberto Manuel
Satorras Fioretti, Rosa Maria
Seglers i Gómez-Quintero, Àlex
Serrano Daura, Josep
Silva Sánchez, Jesús-María
Solé Riera, Jaume

DICIONARI JURÍDIC CATALÀ

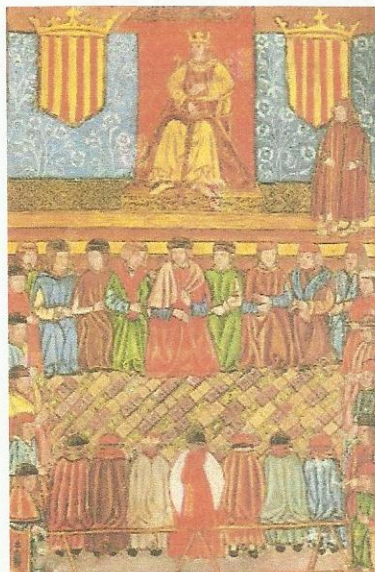
Institut
d'Estudis
Catalans

entrada

català

totes les àrees
totes les llengües

que coincideixi amb

Amb el suport de:
CX CatalunyaCaixa
Obra Social

EDICIÓ EN LÍNIA

CRÈDITS

Aquesta edició en línia del *Diccionari jurídic català*, realitzat per la *Societat Catalana d'Estudis Jurídics*, és una edició que inclou els termes que, a dia d'avui, estan aprovats per la comissió avaluadora del diccionari i en la qual encara s'està treballant.

L'edició en línia ha estat possible gràcies al programa «*Diccionari de Ciència i Tecnologia*», de la Secció de Ciències i Tecnologia de l'IEC.

© Societat Catalana d'Estudis Jurídics
© Institut d'Estudis Catalans i Societat Catalana d'Estudis Jurídics, per a aquesta edició en línia
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: Desembre de 2010.

DOI: 10.2436/10.3004.03.1

Aquesta obra està sotmesa a les condicions de la llicència pública Creative Commons. Per tant, es pot reproduir, distribuir i comunicar públicament, sempre que no hi hagi un afany de lucre i que s'hi facin constar els autors. Aquesta autorització és sens perjudici dels drets derivats dels usos legítims o altres limitacions reconegudes per la llei. Es pot trobar una còpia completa dels termes de la llicència a l'adreça <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>.

Les condicions esmentades es refereixen, sobretot, als aspectes següents: a) RECONeixEMENT EXPLÍCIT. Cal fer constar aquesta obra de la manera especificada per l'IEC. b) NO COMERCIALITZACIÓ. Aquesta obra no es pot utilitzar, en cap cas, amb finalitats comercials. c) TERMES DE LA LLICÈNCIA. S'han d'especificar ben clarament els termes de la llicència d'ús concedida. d) ALTRES PERMISSOS. Els titulars dels drets d'explotació poden concedir permisos que depassin els termes d'aquesta llicència.

Altres col·laboradors:

Generalitat
de Catalunya

Fundació Jaume Callís

COL·LEGI DE NOTARIS
DE CATALUNYA

EQUIP DE L'EDICIÓ EN LÍNIA

Direcció

SALVADOR ALEGRET I SANROMÀ
Secció de Ciències i Tecnologia
Institut d'Estudis Catalans (IEC)

Coordinació

JOANA TORRES I BOSCH
Programa «Diccionari de Ciència i Tecnologia»
Secció de Ciències i Tecnologia (IEC)

Col·laboradors

JOSEP CRUANYES I TOR
JOSEP SERRANO DAURA
TERESA BALAGUÉ I SORT
Societat Catalana d'Estudis Jurídics (IEC)

Correcció lingüística i revisió lexicogràfica

Coordinació

JOSEP MARIA MESTRES I SERRA
LAIA CAMPAMÀ I MORMENEO

Supervisió

LAIA CAMPAMÀ I MORMENEO
ARIADNA BARCELONA I CEAMANOS
CRISTINA CARBONELL I VILALTA
MERCÈ ESPUNY I PUJOL

DICIONARI JURÍDIC CATALÀ

Institut
d'Estudis
Catalans

entrada

català

totes les àrees
totes les llengüestribunal eclesialístic
que coincideixi ambAmb el suport de:
Cx CatalunyaCaixa
Obra Social

1 de 1 (1 registres)

tribunal eclesialístic
DRET CANÒNICtribunal eclesialístic *c. nom. m.*

DRET CANÒNIC

Organisme judicial que s'ocupa dels casos relatius a les matèries espirituals o religioses.

Jesucrist, jutge de vius i de morts (Ac 10,42), anima a no jutjar (Lc 6,30) o a fer-ho no per les aparences sinó d'acord amb un criteri recte (Jn 7,24) i en justícia (Mt 5,6; 2Co 3,8 i s.), evitant els litigis (Mt 18,15 i s.). Ell va transmetre a l'Església el poder de jutjar i així és entès per l'Església, que reconeix —primer en els apòstols i després en llurs successors, els bisbes—, l'administració de l'esperit i de la justícia (art. 21 Constitució pastoral *Gaudium et spes*), juntament amb el dret i el deure de jutjar (art. 27 Constitució dogmàtica *Lumen gentium* [LG]).

En acabar les persecucions romanes, l'Església va constituir tribunals que jutjaven assumptes espirituals i materials dels seus súbdits, amb competències que en diversos moments històrics entraren en col·lisió amb els tribunals seculars (doctrines del cesaropapisme, dualisme gelasià, hierocratismes medieval, potestas indirecta in temporalibus, jurisdiccionalisme i regalisme, societats perfectes, lleis imperfectes i injustes, causes de doble efecte, mitjans lícits i il·lícits, els principis del mal menor i de la totalitat, el voluntari indirecte, la cooperació material o formal amb el mal, el laïcisme i secularisme, entre altres).

Els tria *munera Christi* —*munus regendi, santificandi et docendi*—, (càn. 204 Codi de dret canònic del 1983 [CDC-83]) originen en el si de l'Església diverses potestats, entre les quals la de règim o de jurisdicció (art. 33 i nota explicativa prèvia núm. 2 LG), que es distingeix en legislativa, executiva i judicial (càn. 135, § 1 i 391 CDC-83); aquesta última és la que tenen els jutges o els tribunals eclesialístics, s'ha d'exercir de la manera que prescriu el dret i no es pot delegar si no és per a realitzar els actes preparatoris d'un decret o d'una sentència (càn. 135, § 3 CDC-83). Per a administrar aquesta potestas judicialis, l'Església crea tribunals amb una estructura organitzativa i una disciplina específiques pel que fa als processos (llibre vii CDC-83).

Els estats poden tractar l'ordenament jurídic primari de l'Església amb indiferència, amb bel·ligerància o atorgant-li més o menys rellevància jurídica. L'Estat espanyol reconeix i garanteix a l'Església catòlica un exercici lliure i públic de les activitats de culte, jurisdicció i magisteri (art. 1 Acord, del 3 de gener de 1979, amb la Santa Seu sobre assumptes jurídics [AAJ], de l'Estat); els efectes civils del matrimoni celebrat segons les normes del dret canònic (art. 6,1 AAJ); el dret dels contraents a recórrer —d'acord amb les disposicions del dret canònic— als tribunals eclesialístics sol·licitant la declaració de nul·litat o la petició de la decisió pontificia sobre matrimoni rat i no consumat (art. 6,2 AAJ); l'eficàcia en l'ordre civil de les resolucions eclesialístiques esmentades si es declaren ajustades al dret de l'Estat en la resolució dictada pel tribunal civil competent (art. 6,2 AAJ) i la continuació de la tramitació davant els tribunals eclesialístics i els efectes civils de les sentències de les causes que estiguin pendents davant dels tribunals abans de l'entrada en vigor de l'Acord (disposició transitòria segona AAJ).

Les principals disposicions —normatives o no—, respecte a l'activitat judicial de l'Església, estan recollides en el Codi II del Vaticà (1965) i en el *Catecisme de l'Església catòlica* (1992); en el CDC-83 i el *Codex canonum ecclesiarum orientalium* (1990); en la constitució apostòlica *Pastor bonus* (1988), que regula la composició dels tribunals romans; en les normes dels tribunals de la Rota Romana (1994) i en el *motu proprio* de la Rota de la nunciatura espanyola (1999); en el *motu proprio iudicis* (1988), sobre els advocats de la cúria romana i de la Santa Seu; en la Constitució apostòlica *Divinus perfectio magisteri* i les normes de la Congregació per a les Causes dels Sants (1983); en la instrucció *Dignitas connubii* del Pontifici Consell per als textos legislatius (2005); en les cartes circulars de la Signatura Apostòlica; en les respostes de la Pontificia Comissió per a la interpretació autèntica del CDC-83; en les resolucions de les diverses congregacions —fonamentalment per a la Doctrina de la Fe i el Culte Diví i de la Disciplina dels Sagraments—, i en les al·locucions que el papa dirigeix anualment als tribunals romans. A més, s'ha de tenir en compte la jurisprudència dels tribunals de la Seu Apostòlica (art. 126 Constitució apostòlica *Pastor bonus* [PB]) i de la Rota espanyola.

El papa gaudeix de potestat ordinària en l'Església, que és —per raó del primat de Pere— suprema, plena, immediata i universal (art. 18 LG i càn. 331 CDC-83). La potestat inclou la de jurisdicció, en la qual el papa actua com a jutge suprem de tota l'Església i sobre totes les esglésies particulars i les seves agrupacions (càn. 333, § 1 CDC-83); per tant, no admet cap apel·lació ni cap recurs contra una sentència o un decret seu (càn. 333, § 3 i 1404 CDC-83).

Encara que el papa pot administrar justícia personalment, normalment ho fa mitjançant els tribunals ordinaris de la Seu Apostòlica o els jutges (càn. 1442 i 360 CDC-83). A més, per raó del primat papal, qualsevol fidel pot introduir o portar davant la Santa Seu una causa contenciosa o penal en qualsevol instància del judici i qualsevol que sigui l'estat en el qual es troba el litigi (càn. 1417, § 1 i 1405, § 2 CDC-83).

També per institució divina el col·legi dels bisbes —successors dels apòstols—, en unió amb llur cap, el Summe Pontífex, és subjecte de la potestat suprema i plena sobre tota l'Església (càn. 336, 204, § 2 i 330 CDC-83) i, alhora, cada bisbe exerceix una potestat pròpia, ordinària i immediata sobre l'Església particular que li ha estat encomanada (càn. 333, § 1, 381, § 1 i 375 CDC-83). Per tant, d'acord amb el dret, cada bisbe ha de governar la seva Església particular amb potestat legislativa, executiva i judicial (càn. 391, § 1 CDC-83); i ha d'exercir la potestat judicial personalment o per mitjà del vicari judicial i dels jutges (càn. 391, § 2, 1420 i s. CDC-83).

El CDC-83 —amb innovacions rellevants— ha mantingut substancialment l'ordenació processal del Codi de dret canònic del 1917 [CDC-17], encara que ha eliminat els processos dedicats a les causes de beatificació i canonització, que es regeixen ara per una llei pontificia (càn. 1403 CDC-17). Les disposicions codicials regeixen tots els tribunals de l'Església llatina, excepte les normes dels tribunals de la Seu Apostòlica —la Rota Romana i la Signatura Apostòlica—, pel que fa a l'organització, als procediments, a les impugnacions i als efectes (càn. 1402, 360, 1443 i s. CDC-83). La congregació per a la Doctrina de la Fe jutja com a tribunal de justícia dels delictes contra la fe, entre altres (art. 52 i s. PB). El tribunal de la Sagrada Penitenciària —encara que també és tribunal apostòlic—, pel fet de tenir competència sobre el fur intern, es regeix per una llei particular (art. 118 i s. PB). Per un privilegi que es remunta al 1771, la nunciatura espanyola compta amb un tribunal de la Rota que va ser restablert el 1947. En aquests últims casos, les normes processals del CDC-83 han d'actuar com a llei supletòria a manca d'una normativa específica, ja que aquestes normes codicials són vigents en els tribunals exclosos del cànon 1402. Les esglésies orientals tenen unes normes processals pròpies en el Codi de cànons de les esglésies orientals (tít. xxv-xxviii).

Tots els fidels —i, en primer lloc, els bisbes—, han de procurar diligentment que, en tant que sigui possible i sense greuge de la justícia, s'evitin els litigis per a arribar a arranjaments pacífics (càn. 1446, § 1 CDC-83). Un cop iniciat el litigi i quan hi ha alguna esperança d'èxit, el jutge ha d'exhortar i ajudar les parts —fins i tot amb mitjancers—, perquè, de comú acord, procurin assolir una solució equitativa i, tractant-se de béns particulars de les parts, es conclougi la controvèrsia per transacció o judici arbitral (càn. 1446, § 2 i 3, i 1713 al 1716 CDC-83).

La reclamació o la reivindicació de drets de persones físiques o jurídiques i les declaracions de fets jurídics o de penes que són conseqüència de delictes són objecte d'un procés canònic (càn. 1400, § 1 CDC-83). Les controvèrsies que provenen d'actes de la potestat administrativa només es poden portar al Superior o al tribunal administratiu (càn. 1400, § 2 CDC-83). L'Església jutja amb dret propi i exclou les causes referides a coses espirituals o annexes a aquestes, la violació de les lleis eclesialístiques i del que contingui raó de pecat (càn. 1401 CDC-83).

Per a garantir l'accés efectiu a la justícia dels qui tenen dret de plantejar llurs controvèrsies legítimes, l'Església institueix òrgans jurisdiccionalis amb jurisdicció i competència per a conèixer determinats assumptes per mitjà de processos sotmesos a una normativa que, per referir-se al bé públic i ser de *ius cogens*, no es presumeix dispositiva —amb les excepcions, per exemple, del cànon 1670 del CDC-83—, i només pot ser derogada per l'òrgan legislador suprem, el qual ha de tenir sempre present que la llei suprema de l'Església és la salvació de les ànimes (càn. 1752 CDC-83).

El títol II de la part I del llibre vii del CDC-83 es refereix als diferents graus i classes de tribunals. Per raó del nombre de jutges, els tribunals poden ser unipersonals (càn. 1424 CDC-83) o col·legiats (càn. 1425 CDC-83). Per un criteri territorial, poden ser tribunals diocesans (càn. 1420 CDC-83), metropolitans (càn. 1438 CDC-83), interdiocesans, regionals, nacionals, supranacionals o apostòlics. Segons la jurisdicció poden ser tribunals amb jurisdicció pròpia o delegada. Atenen les instàncies, els tribunals poden ser de primera, segona o tercera i última instància; encara que alguns tribunals puguin jutjar en grau divers.

A cada diòcesi i assimilades (càn. 368 CDC-83), i per totes les causes no exceptuades expressament pel dret (càn. 381, § 1, 1405 i 1419, § 2 CDC-83), o abocades a la Santa Seu (càn. 1417 i 1405, § 1.4 CDC-83), el jutge de primera instància és el bisbe, que jutja per si o per altres (càn. 1419, § 1 CDC-83), i és el responsable últim de l'administració recta de la justícia (art. 124.1 PB).

El bisbe exerceix habitualment (excepte els actes que li són reservats per llei) la potestat judicial per mitjà del tribunal diocesà

propi, que està presidit per un vicari judicial amb potestat ordinària vicària de jutjar —i, si escau, ajudat per uns adjunts—, i uns jutges diocesans (càn. 1420 i s. CDC-83) —nomenats per un temps determinat (càn. 1422 i 1420, § 5 CDC-83)—; d'un tribunal interdiocesà constituït amb altres bisbes (càn. 1423 CDC-83) o d'algun jutge delegat (càn. 1442 CDC-83). En tots els processos hi ha d'intervenir un notari que en doni fe pública (càn. 1437 CDC-83). Segons el tipus de causes que es tractin, poden formar part dels tribunals el promotor de justícia (càn. 1430 CDC-83) i el defensor del vincle (càn. 1432 CDC-83).

Per tant, en la pràctica, els bisbes diocesans han de constituir i organitzar llurs tribunals de primera instància. Per això, creen tribunals unipersonals (càn. 1424 i 1425, § 4 CDC-83) o col·legials, amb tres jutges en les causes contencioses sobre el vincle de la sagrada ordenació o del matrimoni i en les causes penals sobre delictes que es podrien sancionar amb l'expulsió de l'estat clerical o si es tracta d'infligir o de declarar una excomunió (càn. 1425, § 1 CDC-83), o bé, formant un col·legi d'entre tres i cinc jutges, en les causes més difícils o més importants (càn. 1425, § 2 CDC-83).

Els tribunals col·legials han de ser presidits, en la mesura del possible, pel vicari judicial o per algun adjunt, han de procedir col·legialment segons el torn fixat i han de dictar sentència per majoria de vots (càn. 1426 CDC-83). Es pot designar una persona auditora per a la instrucció (càn. 1428, § 1 CDC-83), però els jutges no poden delegar llur potestat judicial (càn. 135, § 3 CDC-83).

El tribunal diocesà només ha de conèixer en primera instància les controvèrsies entre persones religioses físiques o jurídiques de diversos instituts religiosos, o del mateix institut clerical o laical de dret diocesà, o entre una persona religiosa i un clergue secular o un laic o una persona jurídica no religiosa (càn. 1427, § 3 CDC-83). En la resta de casos el jutge de primera instància ha de ser el superior —provincial o general, segons els casos—, o l'abat —local o superior, segons els casos— (càn. 1427, § 1 i 2 CDC-83).

Els cànons 1438 —per als recursos dels tribunals diocesans— i 1439 —per als recursos dels tribunals interdiocesans— estableixen d'una manera taxativa els tribunals competents per a conèixer en segona instància (art. 124 PB). El tribunal d'un bisbe sufragani s'apel·la davant el tribunal metropolità; l'apel·lació de causes conegudes en primera instància davant el tribunal metropolità s'intposa davant el tribunal designat pel bisbe amb l'aprovació de la Seu Apostòlica; les causes davant el superior provincial o l'abat local es recorren, respectivament, davant el superior general o el tribunal de l'abat superior de la congregació monàstica (càn. 1438 CDC-83). Tanmateix, quan es tracta de diòcesis sufragànies de la mateixa arxidiòcesi, la Conferència Episcopal ha d'establir un tribunal de segona instància per als tribunals interdiocesans inferiors (càn. 1439 CDC-83).

El tribunal de segona instància s'ha de constituir de la mateixa manera que el de primera instància (càn. 1441 CDC-83), i el CDC-83 obliga la segona instància a tenir un tribunal col·legial, ja que en primera instància no es va poder constituir col·legialment (càn. 1441 i 1425, § 4 CDC-83). Fora del cas d'apel·lació (càn. 1444, § 1.1 CDC), qualsevol fidel pot portar o introduir davant la Santa Seu una causa, en qualsevol grau del judici i qualsevol que sigui l'estat en què es trobi el litigi (càn. 1417, § 2 CDC-83).

Els tribunals de la Seu Apostòlica es regeixen per normes pròpies, encara que el CDC-83 n'estableix les competències. La Rota Romana és el tribunal ordinari constituït pel papa per a rebre apel·lacions (càn. 1443 CDC-83) i també jutja, en primera instància (casos del càn. 1405, § 3 CDC-83 i les causes abocades pel papa i encomanades a la Rota), en segona instància (apel·lació de causes sentenciades per tribunals ordinaris de primera instància) i en tercera instància (causes jutjades per la Rota Romana o per qualsevol altre tribunal) (càn. 1444 CDC-83). El Tribunal Suprem de la Signatura Apostòlica té competència en matèria contenciosa administrativa (càn. 1445, § 2 CDC-83), administrativa (càn. 1445, § 3 CDC-83) i judicial (càn. 1445, § 1 CDC-83). En aquest últim cas la secció primera de la Signatura és la que jutja les querelles de nul·litat i peticions de *restitutio in integrum* i altres recursos contra sentències de la Rota, els recursos en les causes sobre l'estat de les persones que la Rota Romana es nega a admetre a nou examen, les excepcions de sospita i la resta de causes contra els auditors de la Rota Romana pels actes realitzats en l'exercici de llur funció i, finalment, els conflictes de competència davant de tribunals que no són sotmesos al mateix tribunal d'apel·lació (càn. 1445, § 1 CDC-83).

A Catalunya hi ha dues arxidiòcesis: Tarragona és metropolitana —i també amb primat—, i té diverses diòcesis sufragànies (Girona, Lleida, la Seu d'Urgell, Vic, Solsona i Tortosa). Aquestes últimes tenen tribunals diocesans propis, apel·len al tribunal metropolità de Tarragona i la seva tercera instància és la Rota de Madrid. La segona i tercera instàncies del tribunal de Tarragona és la Rota Matritense. L'arxidiòcesi metropolitana de Barcelona està dividida en dues diòcesis sufragànies de nova creació, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa, que encara no han creat tribunals diocesans; quan Barcelona era una única arxidiòcesi, el tribunal de la Rota de Madrid era la segona i tercera instàncies, i és previsible que en un futur immediat es constitueixi un tribunal de segona instància a Barcelona per a les seves sufragànies, i quedi la Rota com a tribunal de segona instància per a Barcelona i de tercera instància per a l'arxidiòcesi metropolitana i les seves sufragànies.

es tribunal eclesiástico

puja ▲

En l'esfera estrictament patrimonial, els menors poden acceptar donacions, enteses com un acte de liberalitat que enriqueix el patrimoni de qui les rep (art. 625 CC), i hi ha d'intervenir els llurs representants legítims si la donació és condicional o onerosa (art. 626 CC). Els menors també poden adquirir la possessió, si bé necessiten llurs representants per a utilitzar els drets que neixen de la possessió a favor seu (art. 443 CC). Els menors també poden ocupar els béns que no tenen amo (art. 610 CC), i pertanyen als menors els fruits de llurs béns, així com tot el que adquireixin amb llur treball o indústria (art. 165, paràgraf primer, CC).

Quant als contractes i a causa del fet que el CC no estableix per principi una sanció de nul·litat dels contractes conclosos pels menors, aquests són vàlids i eficaços fins al moment que pels mateixos menors en arribar a la majoria d'edat o per llurs representants, quan encara són menors, s'exerceixi l'acció d'anul·labilitat (art. 1300 i s. CC).

Finalment, i en l'àmbit de la responsabilitat civil dels menors, l'article 1903 del CC estableix que correspon als pares o tutors dels menors que estan sota llur autoritat, si bé queden exempts de responsabilitat quan provin que van utilitzar tota la diligència deguda reparar el dany produït amb el patrimoni del menor, amb la qual cosa en aquest cas no hi ha responsabilitat delictiva civil dels menors, però sí econòmica.

es edat

puja »

edat² f.

(Del llatí *aetate*, ídem, contracció del llatí arcaic *aevitas*, -atis, derivat llatí d'*aevum*, -i, 'temps durador'.)

DRET CANÒNIC

Temps de vida d'una persona, intermedi entre el seu naixement i el moment que es pren en consideració.

Des del punt de vista jurídic, l'edat d'una persona determina la seva capacitat jurídica i pot originar drets i obligacions, així com exercir-los.

En dret romà, els *pupilli* no havien arribat a la pubertat, i podien ser infants (els menors de set anys) o *impuberes infantia maiores*, que tenien certa responsabilitat penal i capacitat per a intervenir en actes jurídics amb autorització de llurstutors. El trànsit a la pubertat depenia de cada jove, però es va tendir a fixar l'edat legal en dotze anys per a les dones i catorze per als homes; des d'aquell moment es podien casar i els homes podien exercir la ciutadania i tenir capacitat d'obrar, encara que continuaven necessitant la intervenció dels tutors.

En moltes legislacions la majoria d'edat s'assoleix en complir els divuit anys (art. 12 Constitució espanyola i art. 315.1 Codi civil [CC]), encara que la llei modifiqui aquesta edat per a l'adquisició de determinades capacitats d'obrar especials (art. 322 CC). La persona major d'edat té, amb la *praesumptio iuris tantum*, prou capacitat i responsabilitat per a exercir tots els drets i les obligacions legals; a diferència d'aquells que no han assolit aquella edat —els menors—, que estan sotmesos a un règim especial de protecció que limita llur capacitat d'obrar i subjecta llur persona i llurs béns a la potestat del pare i de la mare o, si s'escau, a la tutela o curatela.

La majoria d'edat penal permet atribuir al subjecte major de divuit anys la responsabilitat criminal pels seus actes. El dret penal ordinari no inclou els menors d'edat penal: mentre que els menors de catorze anys gaudeixen de la presumpció *iuris et de iure* d'imputabilitat penal, els menors de més de catorze anys tenen la responsabilitat penal específica que és regulada, a l'Estat espanyol, per la Llei orgànica reguladora de la responsabilitat penal dels menors (LORPM), també aplicable per extensió als joves d'entre divuit i vint-i-un anys que, per motius familiars o socials adversos, siguin psicològicament immadurs o socialment inadapats (art. 4 LORPM i art. 69 Codi penal). A Catalunya, la regulació de l'edat es regeix, com a norma general, per la normativa estatal.

La recent normativa internacional i espanyola (Convenció sobre els drets dels infants del 1989; Llei orgànica 1/1996, del 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del Codi civil i de la Llei d'judicament civil; LORPM i Reial decret 1774/2004) considera béns superiors l'interès i l'autonomia dels menors, principis als quals s'ha de supeditar la representació legal. El mateix règim jurídic a què estaven sotmesos tots els menors ha donat lloc en les reformes legals modernes a una graduació de llur capacitat d'obrar, atenent el desenvolupament personal i la maduresa assolida que, quan és suficient, permet no només l'audiència prèvia dels menors —a vegades, preceptiva però no vinculant— en algunes decisions que l'afecten, sinó també la presa de decisions en els actes relatius als drets de la personalitat i en els derivats de les lleis especials que estableixen capacitats especials d'obrar. Quan els menors no tenen capacitat cognoscitiva i volitiva, el dret actual continua considerant irrellevant llur consentiment i, per tant, limita llur capacitat d'obrar amb els mecanismes de guarda (potestat del pare i de la mare i tutela); però, a vegades, quan els menors tenen un mínim de capacitat natural, el dret atorga validesa jurídica als actes duts a terme amb el consentiment, exprés o tàcit, de llurs representants legals, encara que aquests podrien anul·lar els actes dels menors duts a terme en perjudici propi.

Finalment, alguns menors poden accedir a una situació intermèdia, coneguda per *emancipació*, que amplia llur capacitat d'obrar, suprimeix la pràctica de la representació legal o, si s'escau, la substitueix per un sistema complementari de capacitat (art. 314 CC). L'emancipació pot tenir lloc pel benefici de la major edat o quan el menor té vida independent (art. 319 CC), per haver contrat matrimoni (art. 324 CC), i per concessió dels qui n'exerceixen la pàtria potestat (art. 317 CC) o del jutge (art. 320 i s. CC). El dret canònic tendeix a adaptar-se al criteri general de les legislacions civils i a la sensibilitat actual per a dotar d'una certa responsabilitat els actes dels menors.

El Codi de dret canònic (CDC) vigent fixa el còmput del temps en els cànons 200 i següents i estableix tres categories de persones (càn. 97), alhora que elimina l'antiga pubertat legal: els majors d'edat (quan han complert divuit anys), els menors d'edat (que no tenen divuit anys) i, entre aquests últims, els infants, que són els menors de set anys, als quals el dret, amb la presumpció *iuris et de iure*, considera sense ús de raó (càn. 97, § 2, 99), i els diferencia així dels menors de més de set anys, que gaudeixen de la presumpció *iuris tantum* de l'ús de raó (càn. 97, § 2). Aquesta disciplina està regulada en els cànons 909 i següents del Codi dels Cànons de les Esglésies Orientals. Són subjectes passius de la llei canònica els batejats a l'Església catòlica i els que hi hagin estat batejats, sempre que tinguin prou ús de raó i hagin complert set anys, llevat que el dret disposi expressament una altra cosa (càn. 11). No està subjecte a cap pena l'infractor que encara no hagi complert setze anys (càn. 1323, § 1); des dels setze anys fins a la majoria d'edat, la pena ha de ser atenuada o substituïda per una penitència (càn. 1324, § 1, 4).

L'edat és important en el *munus santificandi* de l'Església. El rector ha d'oferir al bisbe la possibilitat d'administrar el baptisme dels adults, almenys a aquells que hagin complert catorze anys (càn. 863). Tenint ús de raó cal confessar els pecats greus almenys un cop l'any (càn. 989). Els nens amb prou coneixement i que han estat acuradament preparats poden rebre l'eucaristia (càn. 913); per la seva banda, el rector ha de procurar que els qui no hagin assolit l'ús de raó o jutgi que estan insuficientment disposats no rebin l'Eucaristia o, al contrari, ha de procurar —juntament amb els pares i parents dels nens—, que la facin els qui tinguin ús de raó (càn. 914). Les persones d'edat avançada o malaltes i llurs curadors no estan obligats al dejuni eucarístic (càn. 919, § 3). La confirmació cal administrar-la entorn a l'edat de la discreció, tret que la Conferència Episcopal determini una altra edat (càn. 891). Els sacerdots vells poden celebrar la missa asseguts (càn. 930). Els pastors i els pares han de formar en l'esperit de la penitència aquells que encara no han assolit l'edat en la qual obliga l'abstinència (catorze anys complerts) i el dejuni (els majors d'edat), que obliga fins que s'hagin complert cinquanta-nou anys (càn. 1252).

Pel que fa a la capacitat per a l'elecció de l'estat de vida, el CDC estableix com a edat mínima per a rebre el diaconat els vint-i-tres anys (càn. 1031, § 1), els vint-i-cinc (càn. 1031, § 2) o els trenta-cinc (càn. 1031, § 2) segons si es tracta de diaques destinats al presbiterat, de diaques permanentment cèlibes o de persones casades. L'edat requerida per a admetre un diaca al presbiterat és de vint-i-cinc anys (càn. 1031, § 1), i el candidat a l'episcopat ha de tenir trenta-cinc anys (càn. 378, § 1, 3). Únicament els majors d'edat poden ser vàlidament admesos a la prova inicial en els instituts seculars (càn. 721, § 1, 1), als quals es podran incorporar perpètuament o definitivament després d'haver complert vint-i-cinc anys (càn. 723, § 1). És admès invàlidament al noviciat el qui no ha complert disset anys (càn. 642 i 643, § 1, 1), i el candidat ha de tenir almenys divuit anys per a professar temporalment (càn. 656, § 1) i 21 per a realitzar la professió religiosa perpètua (càn. 658, § 1). La dona i l'home poden contraure matrimoni, respectivament, a partir dels catorze i setze anys (càn. 1083, § 1), encara que la Conferència Episcopal espanyola —que pot augmentar aquesta edat per a la licitud de les nupcies (càn. 1083, § 2)—, va establir l'edat de divuit anys (art. 11 Decret general, 26.5.1984). A més, el CDC recomana als pastors que procurin dissuadir de contraure matrimoni als qui no tenen l'edat habitual per a casar-se segons els costums de la regió (càn. 1072) i obliga a obtenir llicència de l'ordinari del lloc —excepte en casos de necessitat—, per al matrimoni dels menors els pares dels quals ignoren aquesta celebració o s'hi oposin raonablement (càn. 1071, § 1, 6).

L'impediment d'edat és dispensable per l'ordinari del lloc (càn. 1047 i s.). Algunes funcions eclesials estableixen requisits pel que fa a l'edat dels candidats, com ara la reserva de les conferències episcopals respecte de l'edat en que els homes laics poden ser cridats per al ministeri estable del lectorat i de l'acollit (càn. 230, § 1). Els vicaris generals, episcopals, judicials i els adjunts d'aquests últims han de tenir una edat no inferior a trenta anys (càn. 478 i 1420, § 4). L'administrador diocesà ha de ser un sacerdot de trenta-cinc anys o més (càn. 425, § 1).

Per a ser admès com a padrí de baptisme o de la confirmació es requereix haver complert setze anys, tret que el bisbe diocesà estableixi una altra edat o que, per causa justa, el rector o el ministre considerin admissible una excepció (càn. 874, § 1, 2 i 893).

En els processos canònics, els procuradors i advocats que hi intervenen han de ser majors d'edat (càn. 1483) i no s'han admetre com a testimonis els menors de catorze anys, encara que podran ser escoltats quan el jutge decreti la seva conveniència per a la causa (càn. 1550).

Un ofici eclesiàstic es pot perdre per compliment de l'edat reglamentària (càn. 184, § 1 i 185 i s.). Es recomana als cardenals que són al capdavant dels dicasteris o altres instituts permanents de la cúria romana i de la Ciutat del Vaticà i als bisbes diocesans, coadjutors i auxiliars que presentin la renúncia al Papa en complir setanta-cinc anys (càn. 354, 401 i 411). El dret prega als rectors que presentin llur renúncia al bisbe diocesà un cop complerts els setanta-cinc anys (càn. 538, § 3). El superior, després de ponderar les circumstàncies de la persona i del lloc, pot acceptar la renúncia o diferir-la en el temps.

Els cànons que segueixen al ja esmentat cànion 97 es refereixen a la capacitat que tenen les persones físiques per a exercir llurs drets. Aquesta capacitat és plena en el cas dels majors d'edat (càn. 98, § 1) i està limitada i subjecta a la potestat de pares o tutors, si es tracta de menors d'edat (càn. 98, § 2), menys en les excepcions legals que es donen, per exemple, quan el major de catorze anys que va a batejar-se tria el ritus d'incorporació eclesial (càn. 111, § 2) o quan els fills menors de catorze anys passen al ritus al qual s'han adscrit els seus pares per llicència apostòlica o per matrimoni (càn. 112, § 1, 3), quan decideix contraure matrimoni (càn. 1071, § 1,6) o quan respon a les causes espirituals i a les que hi són annexes (càn. 1478, § 3). A més, el cànion 98, § 2 remet a les prescripcions del dret civil pel que fa a la designació i a la potestat dels tutors, llevat que el dret canònic estableixi una altra cosa o que el bisbe diocesà, per causa justa i en casos determinats, nomeni un altre tutor diferent —*stricto sensu* s'ha d'entendre com el nomenament d'un curador, segons els cànons 1478 i següents.

es edad

puja »

DICIONARI JURÍDIC CATALÀ

Institut
d'Estudis
Catalans

entrada

català

dret canònic
totes les llengües

curador

que coincideixi amb

Amb el suport de:
CX CatalunyaCaixa
Obra Social

1 de 1 (1 registres)

curador¹
DRET CANÒNICcurador | curadora¹ *m. if.*(Del llatí *curator*, -oris, 'administrador', 'encarregat'.)

DRET CANÒNIC

Persona designada per l'autoritat eclesial que ha d'intervenir en certs actes per a suplir la incapacitat total o parcial d'una persona major d'edat o d'una menor de divuit anys.

En dret romà, la curatela era un encàrrec públic d'administració d'interessos públics o privats. Antigament, en la llei s'assignava als curadors una potestat sobre el patrimoni i la persona del declarat boig (*furius*), que jurisprudencialment es va ampliar al declarat pròdig (*prodigus*). La *cura minorum* que neix de la *Lex laetoria* (s. II aC) protegia mitjançant el règim de la curatela el *puer minor XXV annis* que, en ser jurídicament capaç, necessitava un curador en els actes negocials que el perjudicaven.

En el dret postclàssic, el curador estable del *minor* es convertí en un gestor necessari assimilat al tutor de l'impúber. A Espanya, la influència del dret romà va passar a *Las Siete Partidas* i es va mantenir fins al Projecte del Codi civil espanyol (CC) del 1851 i la Llei d'enjudiciament civil. La reforma legal del 24 d'octubre de 1983 adoptà un sistema de pluralitat i de gradualitat en la representació (tutors, curadors i defensors judicials), en funció del nivell de maduresa de la persona necessitada de protecció jurídica.

En el cas de la curatela, la limitació de la capacitat d'obrar dels menors emancipats, del benefici de la majoria d'edat, del pròdig o de la incapacitat és menor que en els casos en els quals han d'intervenir els tutors o els defensors judicials, ja que la curatela és una intervenció esporàdica motivada per la llei, per sentència incapacitatòria o per resolució judicial que modifiqui l'esmentada sentència (art. 286 al 288). En absència de normes específiques, s'aplica a la curatela el règim general de la tutela (disposicions transitòries de setena a desena; art. 291 i s.). A Catalunya, el Codi de família (Llei 9/1998) regula àmpliament la curatela en els articles del 237 al 246.

La institució de la curatela també ha estat present en la història del dret canònic (decretals). El Codi de dret canònic (CDC) del 1917 exigia que, en les causes temporals, els menors de vint-i-un anys actuessin processalment als tribunals eclesials representats per llurs pares, tutors o curadors (càn. 1648, CDC-17).

El codi llatí actual, amb referència a les parts que compareixen a judici, estableix que els menors (és a dir, aquells que no han complert els divuit anys) i aquells que no tenen ús de raó han d'actuar per mitjà de llurs pares, tutors o curadors. El Codi dels Cànon de les Esglésies Orientals regula una disciplina similar (càn. 1136 i s.). Pel que fa als menors, el cànon 1478 incorpora una persona curadora dativa quan el jutge nomena curadora una persona perquè supleixi les situacions de conflicte entre els menors i llurs representants legals, en considerar-se que aquests no podrien tutelar suficientment els drets de l'altre (càn. 1478, § 2, CDC-83) o quan, en les causes espirituals (càn. 1401, § 1, CDC-83) els menors no tinguin ús de raó ni hagin complert catorze anys (càn. 1478, § 3, CDC-83; *Dignitas connubii*, 97, 3).

Aquells que estan inhabilitats per a patir la interdicció dels béns (els pròdigs), o en iniciar-se el procés o mentre dura tenen algun tipus de trastorn mental (amència o debilitat mental en grau tal que manqui la maduresa psíquica proporcionada per a una defensa judicial adient) també han d'actuar processalment per mitjà de curadors, excepte quan hagin de respondre dels delictes propis o per mandat del jutge (càn. 1478, § 4, CDC-83; *Dignitas connubii*, 97, 2). En aquests casos, llur domicili o quasi domicili serà el dels curadors (càn. 105, § 2, CDC-83).

Quan l'autoritat civil ha designat prèviament uns curadors, el jutge eclesial ha d'escoltar, si és possible, el bisbe diocesà d'on el menor tingui el domicili o quasi domicili, i pot admetre els curadors anomenats civilment perquè compareguin a judici. En els casos d'inadmissió o d'absència d'una designació civil prèvia, el jutge eclesial designa, *ad hoc*, uns curadors per a la causa (càn. 1479, CDC-83; *Dignitas connubii*, 98), que, *ad validitatem*, han d'acceptar el nomenament.

Els curadors han de tutelar els drets de la part (*Dignitas connubii*, 100); a més, la doctrina hi afegeix que els curadors han de ser majors d'edat, tenir capacitat i actuar amb la diligència d'un bon pare de família, juntament amb altres requisits desitjables, com ara ser moralment dignes i pertànyer al mateix ritus que la persona representada.

Si no hi ha un motiu greu, el decret judicial del nomenament dels curadors, degudament motivat, ha de constar en les actuacions i ha de ser notificat a tots els interessats; sense greuge, en cap cas, del dret de defensa (*Dignitas connubii*, 99, 1 i 2). Contra aquest dret cal interposar un recurs davant el jutge únic, el col·legi de jutges o la instància superior, atenen els efectes que sobre la causa té aquesta qüestió preliminar sobre la capacitat processal.

La constitució, l'admissió, el cessament i la substitució dels curadors es regeixen per les disposicions del tutor (*Dignitas connubii*, 98, 2; càn. 1519, § 1, CDC-83). El jutge ha de citar els curadors (càn. 1508, § 3, CDC-83). La caducitat culpable de la instància comporta el dret de la persona representada de demanar una indemnització als seus curadors (càn. 1521, CDC-83). En el recurs a la Rota Romana, el ponent constitueix o confirma els curadors (Normes del Tribunal de la Rota Romana, 53, 3).

es curador

puja ▲